

رابطه ابعاد عملکرد خانواده با تعارض والد - نوجوان

در بین دانش آموزان مقطع راهنمایی

محمد قمری^۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۱۲/۱۲

آرزو قمری گندوانی^۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۰۲/۳۱

چکیده

هنگامی که کودکان به مرحله نوجوانی می‌رسند، تعارض والد - کودک افزایش می‌یابد. اگرچه این روند اجتناب‌ناپذیر نیست، اما رایج است و می‌تواند برای والدین و نوجوانان پریشانی به همراه داشته باشد. هدف تحقیق حاضر تعیین رابطه عملکرد خانواده با تعارض والد - نوجوان است. روش تحقیق از نوع همبستگی بود. تعداد ۳۰۹ نفر از دانش آموزان دوره راهنمایی به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. سپس نمونه انتخاب شده پرسشنامه‌های ابزار سنجش خانواده (FAD) و نگرش فرزند نسبت به پدر و مادر را تکمیل کردند. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از روش‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون همزمان تحلیل شد. نتیجه نشان داد بین اختلال در عملکرد خانواده و تعارض والد - نوجوان رابطه‌ای معنادار وجود دارد. همچنین نتیجه تحلیل رگرسیون نشان داد حدود ۲۴ درصد از تغییرات تعارض والد - نوجوان را ابعاد عملکرد کلی، حل مسئله و نقش‌ها تبیین می‌کنند.

کلید واژه: عملکرد خانواده، تعارض، تعارض والد - نوجوان.

counselor-ghamari@yahoo.com

۱ - عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ابهر

۲ - کارشناس ارشد روان‌شناسی

مقدمه

نوجوانی دوره منحصر به فرد انتقال است که با تغییرات جسمانی، روانی و اجتماعی مشخص می‌شود. افراد در این مرحله تغییرات وابسته به بلوغ برجسته‌ای را تحمل می‌کنند و قادر به استدلال انتزاعی پیچیده فزاینده هستند. روابط خانواده نیز هنگامی که فرایند تفکیک رخ می‌دهد، تغییر می‌کند (نبل - شوالم^۱، ۲۰۰۶).

سال‌های اولیه نوجوانی با تغییرات برجسته جسمانی، شناختی، اجتماعی و هیجانی که با آغاز بلوغ شروع می‌شود، مشخص می‌گردد. این تغییرات با انتقال در روابط خانواده و ظهور و افزایش تعارض بین نوجوان و والدین همراه است. تحقیق نشان می‌دهد تعارض والد - نوجوان در مدت سال‌های راهنمایی افزایش می‌یابد و وقایع روزمره زندگی خانوادگی را در بر می‌گیرد (آلیسون^۲، ۲۰۰۰).

هنگامی که اعضای خانواده رشد و تغییر می‌کنند، خانواده با چالش‌ها و تعارض‌های ارتباطی مواجه می‌شود. زندگی خانوادگی مستلزم مدیریت مداوم تنش بین خودمختاری و ارتباط است (شیارمن و دوملاو^۳، ۲۰۰۸). هنگامی که کودکان به مرحله نوجوانی می‌رسند، تعارض والد - نوجوان افزایش می‌یابد. اگرچه این روند اجتناب‌ناپذیر نیست، اما رایج است و می‌تواند برای والدین و نوجوانان پریشانی ایجاد کند. هردوی آن‌ها ممکن است برای آنچه در روزهای خوب گذشته که خانواده هماهنگ است، اتفاق افتاده، احساس نگرانی کنند (استینبرگ، ۲۰۰۱).

نوجوانان ممکن است والدینشان را خشن، کنترل‌کننده و غیرمنطقی ببینند. والدین ممکن است شگفت‌زده شوند از اینکه چرا کودکان همکاری کننده و مسئول اکنون متخاصم و مخرب به نظر می‌رسند. بسیاری از والدین و نوجوانان کاهش روابط را در مدت این دوره گزارش می‌دهند. تغییرات شروع شده در آغاز نوجوانی ادراکات

1 - Nebel-Schwalm

2 - Allison

3 - Shearman & Dumlao

و احساسات نوجوان را درباره خود و رابطه‌اش با دیگران، از جمله والدین تغییر می‌دهد (آلیسون، ۲۰۰۰). فرزند پروری غیر اثربخش ممکن است به تعارض والد - نوجوان کمک کند. تعارض والد - نوجوان هنگامی که والدین توسط نوجوان بی‌توجه و غیر حمایت‌کننده درک می‌شوند، بیشتر می‌شود (بایوقلو و اوزمتی^۱، ۲۰۰۹). زمانی که تغییرات تحولی - رشدی نوجوانی، الگوهای موجود را می‌شکند، روشی که اعضای خانواده از طریق آن در پی یافتن الگوهای جدید برای تطابق با نوجوان در حال رشد خود برمی‌آیند، تعیین می‌کند که آیا سطح نرمال تعارض والدین با نوجوان، به میزانی آسیب خواهد رسید یا نه (زارب، ۱۳۸۳).

والدینی که به تلاش نوجوان برای خودمختاری با افزایش استبداد پاسخ می‌دهند مبادله‌های منفی بیشتری را از پسران و دخترانشان دریافت می‌کنند و آن‌ها بیشتر تقاضاهای والدین را اجابت نمی‌کنند (آلیسون و شولتز^۲، ۲۰۰۴). سطوح بالای تعارض والد - کودک با انواع پیامدهای اجتماعی منفی از جمله پرخاشگری نسبت به همتایان، کاهش صلاحیت اجتماعی و درگیری در گروه‌های همتایان منحرف پیوند خورده است (اینگولدسبای و همکاران^۳، ۲۰۰۶). روابط درست والد - فرزند با پیامدهای خوب برای کودک از جمله سطوح پایین اضطراب، افسردگی، عزت نفس بالا، وقوع پایین سوءاستفاده از مواد و مشکلات رفتاری مرتبط است (هایر و همکاران^۴، ۲۰۰۹). از جمله متغیرهایی که به نظر می‌رسد با نوع رابطه و تعارضات والد - نوجوان ارتباط داشته باشد، عملکرد خانواده است.

عملکرد خانواده، یکی از شاخص‌های مهم و تضمین‌کننده کیفیت زندگی و سلامت روانی خانواده و اعضای آن است و نیز روابط منفی آنان به‌عنوان یکی از

1 - Bayoglu & Ozmete
2 - Allison & Scholtz
3 - Ingoldsby et al
4 - Hair

مهم‌ترین عوامل ایجادکننده و نگه‌دارنده اختلالات روحی و هیجانی افراد مطرح می‌شود. عملکرد خانواده جنبه مهم محیط خانواده است که سلامت جسمانی، اجتماعی و هیجانی کودکان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در واقع آنچه در درون خانواده اتفاق می‌افتد و چگونگی عملکرد آن می‌تواند یک عامل کلیدی در ایجاد انعطاف‌پذیری و کاهش خطرات فعلی و آینده مرتبط با رویدادهای ناگوار و شرایط نامناسب باشد. محیط‌های برانگیزنده و پرورش‌دهنده کودکان را قادر می‌سازد تا یاد بگیرند و پیشرفت کنند. برعکس، محیط‌های خانوادگی بدکار می‌تواند برای بسیاری از جنبه‌های رشد کودکان و انتقال مثبت آنان به بزرگسالی بسیار مضر باشد (سیلبورن و همکاران، ۲۰۰۶). در این تحقیق رابطه عملکرد خانواده با تعارض والد - نوجوان مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

لارسون، کوی و کولینز^۱ (۱۹۹۸) به نقل از نبل - شوالم، (۲۰۰۶) دریافتند که فراوانی تعارض والد - نوجوان همراه باسن به‌طور خطی کاهش می‌یابد در حالی که شدت تعارض افزایش می‌یابد. تغییر در فراوانی و شدت تعارض ممکن است وابسته به موضوع باشد. اسمنتانا، دادیس و چانگ^۲ (۲۰۰۳) دریافتند که سطوح شدت تعارض در طی زمان بسته به موضوع تغییر می‌کند: تعارض در مورد تکلیف در طی زمان افزایش می‌یابد، تعارض در مورد امور روزمره از اوایل تا میانه نوجوانی کاهش می‌یابد. پسران و دختران نوجوان تعارض بیشتری را با مادرانشان گزارش می‌دهند تا پدرانشان و دختران تعارض شدیدتری از پسران گزارش می‌دهند (آلیسون و شولتز، ۲۰۰۴). موضوعات تعارض بین والدین و نوجوانان بیشتر پیرامون موضوعات روزمره زندگی از جمله کارهای روزانه، رسیدگی به

1 - Laursen, coy & Collins

2 - Smentana, Daddis, & Chuang

بهداشت و نظافت و انجام تکالیف است تا موضوعاتی مانند سیگار کشیدن و کارهای غیر اخلاقی (نیل - شوالم، ۲۰۰۶).

در مطالعاتی که انجام شد، اکثریت تعارض بین نوجوانان و والدینشان درباره مطالب عادی و دنیوی (مادی) خانواده است (رنک^۱ و همکاران، ۲۰۰۵). این مطالب ممکن است شامل مسئولیت‌های خانه‌داری، امتیازها و تمایل نوجوانان به افزایش خودمختاری و استقلال از والدینشان باشد (رنک و همکاران، ۲۰۰۵). تعارض در مورد مذهب، موضوعات سیاسی یا اجتماعی با فراوانی کمتری رخ می‌دهد (رنک و همکاران، ۲۰۰۵؛ استینبرگ و همکاران، ۱۹۹۴). یافته‌ها در مورد تفاوت‌های جنسی در روابط والد - نوجوان در میان خانواده‌های هنگ‌کنگ پیشنهاد می‌کند که تعارض با پدران نسبت به تعارض با مادران تعارض قوی‌تری بر رشد نوجوان دارد (شک و ما^۲، ۲۰۰۱). برعکس، نوجوانان گزارش کرده‌اند که تعارض بیشتری با مادرانشان نسبت به پدرانشان تجربه می‌کنند (یان و اسمیتانا^۳، ۱۹۹۶). تفاوت بین پسران و دختران راجع به تعارض والد - نوجوان در این مورد نیز یافت شد که دختران بیشتر از پسران، مادرانشان را در کنترل محدودکننده بالا درجه‌بندی کردند. بعلاوه، استدلال دختران درباره تعارض‌ها تا حد زیادی بر توجیه‌های روان‌شناختی متمرکز بود، درحالی‌که تمرکز پسران بیشتر بر توجیه‌های میان فردی بود (یان و اسمیتانا، ۱۹۹۶). تحقیقاتی که رابطه والد - فرزند را بررسی می‌کنند نشان داده‌اند که کودکانی که والدین گرم و حمایت‌کننده دارند، احتمال بیشتری وجود دارد که پیامدهای مربوط به همتایان مثبت از جمله پذیرش بیشتر همتایان و روابط دوستانه متقابل داشته باشند (کرنس، کلپاس و کولی^۴، ۱۹۹۶ به نقل از

1 - Renk

2 - Shak & Ma

3 - Yan & Smetana

1 - Kerns, Klepac & Cole

بابکوک^۱، ۲۰۰۸). برعکس محیط‌های خانوادگی منفی که به‌وسیله تعامل خصمانه و مشارکت پایین والدین مشخص می‌شود با پیامدهای مربوط به همتایان ضعیف مانند طرد همتایان، کناره‌گیری اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌های ضداجتماعی ارتباط دارد (فیتچر، استینبرگ و ویلیامز - ویلر^۲، ۲۰۰۴).

جنانی (۱۳۸۰) در پژوهشی با عنوان رابطه تعاملات درون خانواده با سلامت روان نشان داد که بین تعامل افراد در درون خانواده با سلامت روان دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد. تحقیق صیادی (۱۳۸۱) نشان داد که بین عملکرد پایین خانواده و بروز اختلالات روانی رابطه معناداری وجود دارد. مشهدی زاده (۱۳۸۰) رابطه عملکرد خانواده و سلامت عمومی فرزندان را در دانشجویان بومی دانشگاه آزاد یاسوج مورد مطالعه قرارداد. نتایج نشان داد که بین کارایی خانواده و سلامت عمومی فرزندان رابطه معناداری وجود دارد به‌طوری‌که دانشجویان با کارکرد خانوادگی بهتر از سلامت روانی بیشتر و دانشجویان با کارکرد خانوادگی پایین‌تر از سلامت روانی کم‌تری برخوردارند. لشگری (۱۳۸۳) رابطه کارایی خانواده و سلامت عمومی فرزندان را مورد مطالعه قرارداد. نتایج نشان داد بین کارایی خانواده و سلامت عمومی فرزندان رابطه معناداری وجود دارد. حیدرنیا و چرخیان (۱۳۸۶) کیفیت رابطه ولی - فرزند را در نوجوانان دچار اعتیاد و نوجوانان عادی مطالعه کردند. نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که کیفیت رابطه ولی - فرزندی در نوجوانان خانواده‌های عادی در تمامی ابعاد رابطه، بهتر از نوجوانان دچار اعتیاد است. رحیمی (۱۳۸۶) رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و کیفیت زندگی را مورد مطالعه قرارداد. یافته‌ها نشان داد که در هر چهار بعد کیفیت زندگی یعنی سلامت جسمانی، سلامت روان، ارتباطات اجتماعی و ادراک محیط زندگی، جهت‌گیری گفت‌و شنود

2 - Babcock

3 - Fietcher, Stienberg & Williams- wheeler

خانواده پیش‌بینی کننده مثبت و معنادار و جهت‌گیری هم‌نواپی پیش‌بینی کننده منفی و معنادار کیفیت زندگی است.

شیر و همکاران (۲۰۰۷) ارتباط بین گزارش‌های والد و نوجوان از تعارض والد - نوجوان و نشانه‌های افسردگی در نمونه‌ای از نوجوانان دارای تشخیص بالینی را دریافتند. محققان دیگر ارتباط بین تعارض والد - نوجوان و نشانه‌های بیرونی سازی نوجوانان را بررسی کردند (ای - شیک و الموری - استیتون، ۲۰۰۴). در این بررسی گزارش‌های مادر، پدر و نوجوان از تعارض والد - کودک در اوایل نوجوانی با گزارش‌های والدین از پرخاشگری نوجوانان مرتبط بود. محققان (ای - شیک و الموری^۱، ۲۰۰۴، شیر و همکاران، ۲۰۰۷) شواهدی برای ارتباط بین سطوح بالای تعارض خانواده - نوجوان و وجود نشانه‌های بیشتر ناسازگاری روانی پیدا کردند.

هادلی و همکاران (۱۹۹۳، به نقل از آقاها و همکاران، ۲۰۰۸) گزارش کردند که میزان بدکاری خانواده به‌طور معناداری به خجالت درونی شده، نقش رابطه شیء، وجود اعتیاد و مشکلات هیجانی مربوط است؛ بنابراین، به نظر می‌رسد بدکاری در خانواده اصلی ممکن است چندین بعد از زندگی فرد را تحت تأثیر قرار دهد که دو مورد از آن‌ها عبارت‌اند از حل مسئله ارتباطی و آشفتگی کلی در روابط نزدیک.

هدف تحقیق حاضر تعیین رابطه عملکرد خانوادگی و تعارض والد نوجوان و مقایسه آن در بین نوجوانان دختر و پسر است.

روش

روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی است.

جامعه پژوهش: جامعه مورد مطالعه در تحقیق حاضر کلیه دانش آموزان مقطع راهنمایی مدارس دولتی ابهر در سال تحصیلی ۹۱-۹۰ است.

نمونه و روش نمونه‌گیری: نمونه مورد مطالعه ۳۰۹ نفر از دانش آموزان مقطع راهنمایی بودند که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. لازم به ذکر است که پرسشنامه بر روی ۳۲۱ نفر اجر شد. پرسشنامه ۱۲ نفر ناقص یا دارای اشکال بود که در تحلیل کنار گذاشته شد و پرسشنامه ۳۰۹ نفر تحلیل شد.

ابزارهای اندازه‌گیری: در تحقیق حاضر از دو پرسشنامه استاندارد استفاده شده است. الف: مقیاس‌های نگرش فرزند نسبت به پدر (ن ف پ) و مادر^۱ (ن ف م): این مقیاس‌ها توسط والتر دیلو. هودسن (ثنایی، ۱۳۸۷) تهیه شده است. هدف این مقیاس‌ها اندازه‌گیری مشکلات فرزندان با والدین خود است. این مقیاس‌ها ابزارهای ۲۵ سؤالی اند که برای اندازه‌گیری دامنه، میزان یا شدت مشکلات فرزند با پدر و مادر تدوین شده است. مقیاس‌ها همانند هستند به جز اینکه کلمه "مادر" و "پدر" عوض می‌شوند. آلفای کرونباخ برای مقیاس نگرش فرزند نسبت به پدر ۰/۹۵ و برای مقیاس نگرش فرزند نسبت به مادر ۰/۹۴ است. هر دو مقیاس از روایی عالی برای گروه‌های شناخته شده برخوردارند، زیرا هر دو به‌طور معناداری کودکان مدعی مشکلات رابطه با والدین را از گروه فاقد آن تفکیک می‌کند (ثنایی، ۱۳۸۷).

سجادی، زرگر و مهربانی زاده هنرمند (۱۳۹۲) اعتبار مقیاس نگرش نسبت به پدر و مادر به روش اعتبار همزمان و پایایی آن با استفاده از سه روش ضریب همبستگی، آلفای کرونباخ و تنصیف بررسی کردند. همبستگی بین مقیاس نگرش نسبت به پدر و مادر و پرسشنامه شیوه‌های فرزند پروری ادراک شده ۰/۶۴ و ضریب آلفا برای مقیاس نگرش نسبت به پدر ۰/۸۶ و مقیاس نگرش نسبت به مادر ۰/۸۵ به دست آمد. نتایج پژوهش بیانگر این است که مقیاس نگرش نسبت به پدر و مادر در ایران از پایایی و اعتبار مطلوبی برخوردار است.

1 - Attitude toward father And Mother

ب: ابزار سنجش خانواده (FAD¹): این پرسشنامه دارای ۶۰ سؤال است که برای سنجش کارکرد خانواده توسط ایشتاین، بالدوین و بیشاب در سال ۱۹۸۳ بر مبنای الگوی مک مستر تدوین شده است. زاده محمد و ملک خسروی (۱۳۸۵) ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه را (۰/۹۴) و برای خرده مقیاس‌های کارکرد کلی (۰/۷۸۲)، حل مسئله (۰/۷۲۲)، ارتباط (۰/۷۰)، نقش‌ها (۰/۷۱)، همراهی عاطفی (۰/۷۳)، کنترل رفتار (۰/۶۶) و آمیزش عاطفی (۰/۷۱) گزارش کرده‌اند. در تحقیق حاضر آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه (۰/۹۲۹) و برای خرده مقیاس‌های عملکرد کلی، حل مشکل، ارتباط، نقش‌ها، همراهی عاطفی، کنترل رفتار و آمیزش عاطفی به ترتیب ۰/۸۲۵، ۰/۶۷۵، ۰/۶۰۶، ۰/۶۲۵، ۰/۶۳۷، ۰/۶۳۳ و ۰/۷۳۲ بود. روش آماری تجزیه و تحلیل داده‌ها: برای توصیف داده‌ها در تحقیق حاضر از شاخص‌های آمار توصیفی و برای آزمون فرضیه‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام استفاده شده است.

یافته‌ها

توجه به جدول (۱) نشان می‌دهد که همبستگی بین عملکرد خانواده و تعارض والد - نوجوان ۰/۴۸۶ است و این همبستگی در سطح یک‌صدم معنادار است؛ بنابراین فرضیه اول تحقیق تأیید می‌شود و می‌توان نتیجه گرفت بین عملکرد خانواده و تعارض والد - نوجوان رابطه معنادار وجود دارد؛ و چون نمره بالا در پرسشنامه عملکرد خانواده، بیانگر اختلال در عملکرد خانواده است، می‌توان نتیجه گرفت بین اختلال در عملکرد خانواده و تعارض والد - نوجوان رابطه مثبت وجود دارد، یعنی هر چه اختلال در عملکرد خانواده بیشتر باشد تعارض والد - نوجوان هم بیشتر است.

جدول ۱: همبستگی عملکرد خانواده و ابعاد آن با تعارض والد - نوجوان در کل آزمودنی‌ها

متغیرها	عملکرد خانواده	حل مسئله	ارتباط	نقش‌ها	همراهی عاطفی	آمیزش عاطفی	کنترل رفتار	عملکرد کلی
تعارض والد - نوجوان	۰/۴۸۶**	۰/۴۱۱**	۰/۲۹۸**	۰/۳۶۵**	۰/۳۱۵**	۰/۳۶۰**	۰/۲۶۴**	۰/۴۴۲**
معنی داری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

همچنین جدول (۱) نشان می‌دهد که رابطه تمامی ابعاد عملکرد خانواده و تعارض والد - نوجوان معنادار است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین اختلال در تمامی ابعاد عملکرد خانواده (حل مسئله، ارتباط، نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار و عملکرد کلی) و تعارض والد - نوجوان رابطه وجود دارد.

به منظور پیش‌بینی تعارض والد - نوجوان از روی ابعاد عملکرد خانواده از تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شده است که نتایج آن ارائه می‌شود:

جدول ۲: ضریب همبستگی چند متغیره و مجذور آن در تحلیل رگرسیون

مدل	R	مجذور R	R تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
۱	الف ۰/۴۴	۰/۱۹	۰/۱۹	۳۱
۲	ب ۰/۴۸	۰/۲۳	۰/۲۲	۳۰/۳۷
۳	ج ۰/۴۹	۰/۲۴	۰/۲۳	۳۰/۱۱

الف. پیش‌بینی کننده‌ها: عملکرد کلی

ب. پیش‌بینی کننده‌ها: عملکرد کلی، حل مسئله

ج. پیش‌بینی کننده‌ها: عملکرد کلی، حل مسئله، نقش‌ها

جدول (۲) نشان می‌دهد که در گام اول بُعد عملکرد کلی که همبستگی قوی‌تری با تعارض والد - نوجوان داشته وارد معادله رگرسیون شده ضریب همبستگی چند متغیره ۰/۴۴۲ و مجذور آن ۰/۱۹۵ است. این مقدار از مجذور ضریب همبستگی

نشان می‌دهد که حدود ۱۹ درصد از تغییرات تعارض والد - نوجوان را بعد عملکرد کلی تبیین می‌کند. در گام دوم بُعد حل مسئله که بعد از عملکرد کلی، همبستگی قوی‌تری با تعارض والد - نوجوان داشته وارد معادله رگرسیون شده، ضریب همبستگی چند متغیره ۰/۴۸۰ و مجذور آن ۰/۲۳۰ است. این مقدار از مجذور ضریب همبستگی نشان می‌دهد که حدود ۲۳ درصد از تغییرات تعارض والد - نوجوان را ابعاد عملکرد کلی و حل مسئله عملکرد خانواده تبیین می‌کنند. در گام سوم نیز بعد نقش‌ها وارد معادله رگرسیون شده که ضریب همبستگی چند متغیره ۰/۴۹۶ و مجذور آن ۰/۲۴۶ است. این مقدار از مجذور ضریب همبستگی نشان می‌دهد که حدود ۲۴ درصد از تغییرات تعارض والد - نوجوان را ابعاد عملکرد کلی، حل مسئله و نقش‌ها تبیین می‌کنند. مؤلفه‌های ارتباط، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار در عین معنادار بودن ضریب همبستگی قادر به پیش‌بینی نبوده و از معادله رگرسیون حذف شده‌اند.

جدول ۳: تحلیل واریانس در رگرسیون چند متغیره

مدل	منابع تغییرات	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
۱	رگرسیون	۷۱۵۵۲/۴۶۸	۱	۷۱۵۵۲/۴۶۸	۷۴/۴۴۴	۰/۰۰۰
	باقیمانده	۲۹۵۰۷۴/۵۰۹	۳۰۷	۹۶۱/۱۵۵		
	کل	۳۶۶۶۲۶/۹۷۷	۳۰۸			
۲	رگرسیون	۸۴۳۵۳/۷۱۷	۲	۴۲۱۷۶/۸۵۸	۴۵/۷۲۲	۰/۰۰۰
	باقیمانده	۲۸۲۲۷۳/۲۶۰	۳۰۶	۹۲۲/۴۶۲		
	کل	۳۶۶۶۲۶/۹۷۷	۳۰۸			
۳	رگرسیون	۹۰۳۱/۱۶۵	۳	۳۰۰۱۰/۳۸۸	۳۳/۰۹۲	۰/۰۰۰
	باقیمانده	۲۷۶۵۹۵/۸۱۲	۳۰۵	۹۰۶/۸۷۲		
	کل	۳۶۶۶۲۶/۹۷۷	۳۰۸			

الف. پیش بینی کننده‌ها: عملکرد کلی
 ب. پیش بینی کننده‌ها: عملکرد کلی، حل مسئله
 ج. پیش بینی کننده‌ها: عملکرد کلی، حل مسئله، نقش‌ها
 جدول (۳) نشان می‌دهد که F محاسبه شده در هر سه گام معنادار است.

جدول ۴: ضرایب بتای استاندارد شده برای ارزیابی سهم هریک از متغیرها

سطح معناداری	T	BETA	خطای استاندارد	B	مدل
۰/۰۰۰	۸/۶۲۸	۰/۴۴۲	۰/۳۴۳	۲/۹۶۲	۱ عملکرد کلی
۰/۰۰۰	۴/۹۲۲	۰/۳۰۶	۰/۴۱۶	۲/۰۴۹	۲ عملکرد کلی
۰/۰۰۰	۳/۷۲۵	۰/۲۳۱	۰/۹۲۱	۳/۴۳۱	حل مسئله
۰/۰۰۰	۳/۷۵۷	۰/۲۵۲	۰/۴۳۷	۰/۶۸۷	۳ عملکرد کلی
۰/۰۰۰	۳/۹۱۰	۰/۲۴۱	۰/۹۱۵	۳/۵۷۸	حل مسئله
۰/۰۱۳	۲/۵۰۲	۰/۱۳۴	۰/۶۲۰	۱/۵۵۲	نقش‌ها

در جدول (۴) ضرایب بتای استاندارد شده برای ارزیابی سهم هریک از متغیرها در پیش بینی تعارض والد - نوجوان آمده است. این ضرایب بتا نشان می‌دهند که یک واحد تغییر در مؤلفه‌های ذکر شده معادل با چه مقدار تغییر در تعارض والد - نوجوان است. مثلاً یک واحد تغییر در بُعد عملکرد کلی برابر با ۰/۴۴۲ واحد تغییر در تعارض والد - نوجوان است. یا یک واحد تغییر در بعد حل مسئله عملکرد خانواده برابر با ۰/۲۳۱ واحد تغییر در تعارض والد - نوجوان و یک واحد تغییر در بعد نقش‌ها معادل با ۰/۱۳۴ واحد تغییر در تعارض والد - نوجوان است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتیجه پژوهش نشان می‌دهد بین اختلال در عملکرد خانواده و تعارض والد - نوجوان رابطه‌ای معنادار وجود دارد. این نتیجه با نتایج تحقیقاتی از جمله مشهدی

زاده (۱۳۸۰) و لشگری (۱۳۸۳) همخوان است که بین عملکرد خانواده و سلامت عمومی فرزندان رابطه معنادار پیدا کردند. همچنین تحقیق حاضر با نتایج تحقیقاتی از جمله صیادی (۱۳۸۱) در خصوص رابطه عملکرد پایین خانواده و بروز اختلالات روانی نوجوانان، قمری و خوش نام (۱۳۹۰) رابطه بین اختلال در عملکرد خانواده و کیفیت پایین زندگی همخوان است.

عملکرد خانوادگی خوب عموماً با نتایج بهتر برای کودکان همراه است. کودکانی که در خانواده‌های دارای عملکرد بهتر زندگی می‌کنند، گرایش دارند که از داشتن الگوهای نقش مثبت برای ایجاد روابط و عزت نفس بالا سود ببرند. روشی که خانواده‌ها به کار می‌برند می‌تواند به اعضای آن برای کنار آمدن با شرایط نامناسب و زندگی ناگوار و استرس کمک کند. همچنین سلامت خانواده ایجاب می‌کند که ظرفیت فراهم کردن محیطی که از کودکان برای ارضای نیازهای فرهنگی و معنوی‌شان بعلاوه نیازهای رشدی، سلامتی، تحصیلی، اجتماعی و خانه‌داری حمایت کند، داشته باشد (فیشر و همکاران، ۱۹۹۹). اگرچه ویژگی‌های شخصی نوجوان ممکن است به تعارض کمک کند، وقوع واقعی تعارض به چگونگی واکنش والدین به نوجوان و تغییراتی که همراه با این مرحله است نیز بستگی دارد.

برای ایجاد فرصت به پاسخ‌دهی حساس به نیازهای رشدی در حال تغییر، تعامل والد - کودک باید تغییر در مدت نوجوانی را تجربه کند. یکی از تکالیف والدین فراهم کردن محیط سالم، ایمن، گرم و بامحبت است که در آن فرد تشویق شده و کاوش توانایی‌های بالقوه و جدید جسمانی، شناختی و اجتماعی را آسان کند. تکلیف دیگر تعیین و نظارت بر فعالیت‌های کودک است. هنگامی که نوجوان بزرگ می‌شود، فراهم کردن رهنمودهای رفتاری یک نگرانی عمده باقی می‌ماند، اما تدریجاً نسبت به اجازه و تشویق استقلال کودک ثانوی می‌شود. چندین مطالعه نشان داده‌اند که مؤثرترین شیوه والدی در دوره نوجوانی با میزان بالای گرمی و

پذیرش، میزان بالای بازبینی و نظارت مشخص می‌شود (ریش^۱ و همکاران، ۲۰۰۵). با توجه به نتیجه تحقیق حاضر بهبود عملکرد خانواده در ابعاد مختلف حل مسئله، نقش‌ها، ارتباط، همراهی عاطفی و غیره می‌تواند اقدامی مفید در جهت کاهش تعارض والد - نوجوان و پیامدهای ناخوشایند آن باشد.

همچنین نتیجه تحقیق حاضر اشاراتی برای مجریان امر آموزش و پرورش و متولیان بهداشت خانواده و جامعه دارد که از جمله آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱ - آموزش به والدین درباره ویژگی‌های رشدی و تغییراتی که نوجوانان در مدت نوجوانی مواجه می‌شوند.

چون رشد در بافت خانه و محیط مدرسه رخ می‌دهد، خانواده و معلمان باید به‌عنوان ارتباط بین اوایل نوجوانی و خانواده‌هایشان عمل کنند (اسمت و ندون^۲، ۱۹۹۴ به نقل از آلیسون، ۲۰۰۰). معلمان باید والدین را درباره ویژگی‌های رشدی کودکان در مدت سال‌های انتقال از کودکی به بزرگسالی مطلع کنند. با آموزش به والدین درباره تغییرات هنجاری مرتبط با آغاز بلوغ و بحث درباره نگرانی‌های نوجوانان، معلمان می‌توانند والدین را برای تعارضی که احتمالاً در روابط با نوجوانان تجربه می‌کنند، آماده کنند.

۲ - گنجاندن دانش تحقیق محور درباره تعارض والد - نوجوان نسبت به خانواده و دوره تحصیلی

روابط خانواده در مدت انتقال به نوجوانی تغییر را تحمل می‌کند که اغلب همراه با افزایش تعارض بین نوجوانان و والدینشان است. لازم است معلمان و همین‌طور دانش‌آموزان تشخیص دهند که تعارض عنصر طبیعی و مورد انتظار روابط نوجوان

1 - Riesch

2 - Smith & Ndon

- والد است که اغلب در مدت این دوره هنگامی که مردم برای استقلال، چالش قدرت والدینی و جستجوی منطق برای تقاضاهای والدی تلاش می‌کنند، افزایش می‌یابد (سانتراک^۱، ۲۰۰۰). این واقعیت یک فرصت تربیتی برای دانش آموزان مقطع راهنمایی فراهم می‌کند تا در مورد اختلاف‌هایی که نوجوانان در روابطشان با والدین تجربه می‌کنند بحث کنند و به آن‌ها کمک می‌کند تا احساسات و ناکامی‌هایشان درباره تعارض را کشف کنند. بعلاوه، شیوع تعارض در روابط خانواده در مدت این دوره زمینه معنی‌دار شخصی برای شناسایی و کشف حل مسئله و راهبردهای مقابله‌ای متناوب، همچنین راهبردهای حل تعارض فراهم می‌کند.

۳- به‌کارگیری رویکرد حل مسئله عملی برای آموزش در مورد روابط خانواده روش‌های حل مسئله کاربردی برای خانواده‌ها در جهت بهبود روابط و حل مشکلاتی که ممکن است ظاهر شود، آموزش داده شود.

۴ - آماده کردن دانش‌آموزان راهنمایی برای تغییرات تحولی مرتبط با اوایل نوجوانی

اوایل نوجوانی زمانی است که تغییرات برجسته در رشد جسمانی، شناختی و هیجانی کودک رخ می‌دهد. در زمان انتقال در زندگی، نوجوانان به معلمانی نیاز دارند که درباره تغییراتی که در آغاز بلوغ رخ می‌دهد، مطلع باشند و با نیازهای نوجوان در این مرحله از زندگی هم‌دلی کنند (تپت^۲، ۱۹۹۴). بعلاوه، معلمان باید برای کمک به نوجوانان در این مرحله برای درک و برخورد با ارائه‌ای از تغییرات گیج‌کننده و تغییرات هیجانی که احتمالاً در مدت این دوره تجربه می‌کنند، آماده باشند.

منابع

- ۱- ثنایی، باقر (۱۳۸۷). مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج. تهران: انتشارات بعثت.
- ۲- جنایی، کتابون (۱۳۷۰). بررسی رابطه تعاملات درون خانواده و سلامت روان دانش آموزان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت‌معلم.
- ۳- حیدرنیا، احمد؛ چرخیان، امیر (۱۳۸۶). کیفیت رابطه ولی - فرزندی نوجوانان دچار اعتیاد و نوجوانان عادی. فصلنامه رفاه اجتماعی. ش ۲۵: ۵۷ - ۳۹.
- ۴- زاده محمد، علی؛ ملک خسروی، غفار (۱۳۸۵). بررسی مقدماتی ویژگی‌های روان‌سنجی و اعتبار یابی مقیاس سنجش کارکرد خانواده. فصلنامه خانواده پژوهی. ۵: ۸۹ - ۶۹.
- ۵- زارب، ژانت (۱۳۸۳). ارزیابی و شناخت - رفتاردرمانی نوجوانان. ترجمه محمد خدایاری فرد و یاسمین عابدینی. تهران: انتشارات رشد.
- ۶- سجادی، سیده فاطمه؛ زرگر یدالله، مهربابی زاده هنرمند (۱۳۹۲). اعتبار یابی مقیاس نگرش فرزند نسبت به پدر و مادر در نمونه‌ای از جامعه ایرانی. ششمین کنفرانس روان‌پزشکی بالینی کودک و نوجوان ایران، تبریز.
- ۷- صیادی، علی (۱۳۸۱). بررسی اثرات متقابل کارایی خانواده در بروز مشکلات روانی نوجوانان دختر و پسر پایه سوم متوسطه شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره چاپ‌نشده، دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۸- قمری، محمد؛ خوش‌نام، امیرحسین (۱۳۹۰). بررسی رابطه عملکرد خانواده اصلی و کیفیت زندگی در بین دانشجویان. فصلنامه خانواده پژوهی. ش ۲۷: ۳۵۴ - ۳۴۳.
- ۹- لشگری، منصوره (۱۳۸۳). رابطه بین کارایی خانواده و سلامت عمومی فرزندان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی.
- ۱۰- مشهدی زاده، محمد (۱۳۸۰). بررسی رابطه بین کارایی خانواده و سلامت عمومی فرزندان در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی یاسوج. پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ‌نشده، دانشگاه تربیت‌معلم تهران.

- 1 - Agha, S; Zia, H; Irfan, S. (2008). Psychological problems and family functioning as risk factors in addiction, J Ayub Med Coll Abbottabad, 20(3), 88-91.
- 2 - Allison, B. N. (2000). Parent- adolescent conflict in early adolescence: research and implications for middle school programs, Journal of Family and Consumer Sciences Education, Vol. 18, No. 2, 1-6

- 3 - Allison, B.N. & Schultz, J.B. (2004). Parent-adolescent conflict in early adolescence. *Adolescence*, 39, 101-119.
- 4 - Babcock Ehrlich, K. (2008). Conflict at home and problems with peers: family- peer linkage and the role of adolescent depressive symptoms and gender, Thesis submitted to the Faculty of the Graduate School of the, University of Maryland, College Park in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science
- 5 - Bayoglu, A.S and Ozmete, E. (2009). parent-young adult conflict: A measurement on frequency and intensity of conflict issues, *The Journal of International Social Research*, Vol 2.313-322.
- 6 - El-Sheikh, M. & Elmore-Staton, L. (2004). The link between marital conflict and child adjustment: Parent-child conflict and perceived attachments as mediators, potentiators, and mitigators of risk. *Development and Psychopathology*, 16, 631- 648.
- 7 - Fisher, H. Pecora, P. Fluke, J. Hardin, M. & Field, T. (1999). Improving the quality of children's services: A working paper on outcomes-based models of service delivery and managed care. Seattle, WA: Casey Family Programs
- 8 - Fletcher, A. C. Steinberg, L. & Williams-Wheeler, M. (2004). Parental influences on adolescent problem behavior: Revisiting Stattin and Kerr. *Child Development*, 75, 781-796.
- 9 - Hoover-Dempsey, K. V. Battiato, A. C. Walker, J. M. T. Reed, R. P. DeJong, J. M. & Jones, K. P. (2001). Parental involvement in homework. *Educational psychologist*, 36, 195-209.
- 10 - Ingoldsby, E. M. Shaw, D. S. Winslow, E. Schonberg, M. Gilliom, M. & Criss, M. M. (2006). Neighborhood disadvantage, parent-child conflict, neighborhood peer relationships, and early antisocial behavior problem trajectories. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 34, 303-319.
- 11 - Nebel-Schwalm, M. S. (2006). The relationship between parent-adolescent and academic achievement, MA Thesis Submitted to the Graduate Faculty of the Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College
- 12 - Renk, K. Liljequist, L. Simpson, J.E. and Phares, V. (2005). Gender and age differences in the topics of parent adolescent conflict, *The Family Journal*, 13 (2): 139-149.

- 13 - Riesch, S.K, Gray, J. Hoeffs M. Keenan, T. Ertl, T. and Mathison K. (2003). Conflict and conflict resolution: parent and young teen perceptions. *Journal of Pediatric Health Care*, 17(1): 22-31.
- 14 - Santrock, J. W. (2000). *Adolescence* (7th ed). University of Texas at Dallas: Brown & Benchmark
- 15 - Shearman, S.M. and Dumlao, R. (2008). A cross-cultural comparison of family communication patterns and conflict between young adults and parents, *Journal of Family Communication*, 8 (3): 186-211.
- 16 - Sheeber, L. B. Davis, B. Leve, C. Hops, H. & Tildesley, E. (2007). Adolescents' investigations of emotional security as an explanatory mechanism. *Child Development*, 77, 132-152
- 17 - Shek, D. T. L. & Ma, H. K. (2001). Parent-adolescent conflict and adolescent antisocial and prosocial behavior: A longitudinal study in a Chinese context. *Adolescence*, 36(143), 545-555.
- 18 - Silburn S. Zubrick S. De Maio J. Shepherd C. Griffin J. Mitrou F. et al. (2006). *The Western Australian Aboriginal Child Health Survey: Strengthening the capacity of Aboriginal children, families and communities*. Perth: Curtin University of Technology and Telethon Institute for Child Health Research
- 19 - Smetana, J. G. Daddis, C. & Chuang, S. S. (2003). "Clean your room!" A longitudinal investigation of adolescent-parent conflict and conflict resolution in middle-class African American families. *Journal of Adolescent Research*, 18, 631-650.
- 20 - Steinberg, L. & Morris, A.S. (2001). Adolescent development. *Annual Review of Psychology* 52, 83-110.
- 21 - Steinberg, L. (2001). We know some things: Parent-adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence*, 11(1), 1-19.
- 22 - Tippett, D. T. (1994). Meeting the needs of the early adolescent through home economics. In F. M. Smith & C.O. Hausafus (Eds.), *the education of early adolescents: Home economics in the middle school*. Peoria, IL: American Home Economics Association and Glencoe/McGraw/Hill.
- 23 - Yau, J. & Smetana, J. (2003). Adolescent-parent conflict in Hong Kong and Shenzhen: A comparison of youth in two cultural contexts. *International Journal of Behavioral Development*, 27(3), 201-211.